

ХУЛОСАИ

комиссияи экспертии шурои диссертатсионии 6D.KOA-020-и назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон оид ба диссертатсияи Назар Бохруло дар мавзун “Қофия ва радиф дар ғазалиёти Абдурраҳмони Ҷомӣ” барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмӣ филология аз рӯйи ихтисоси 10.01.01 – Адабиёти тоҷик; равобити адабӣ

Диссертатсияи Назар Бохруло ба таҳқиқи масъалаҳои қофия ва радиф дар ғазалиёти Абдурраҳмони Ҷомӣ бахшида шудааст. Муҳаққиқ бо истифода аз равиши илмӣ таърихӣ-муқоисавӣ, шарҳи осори адабӣ, шинохти жанрҳои адабӣ, сохторшиносӣ ва таҳлили дохилиматнӣ афкори адабии Абдурраҳмони Ҷомиро нишон додааст.

Қофия ва радиф аз унсурҳои хосси сохтори шеъри форсии тоҷикӣ буда, аз дер боз мавриди тавачҷуҳи шоирону донишмандони соҳа қарор гирифтааст. Вале дидгоҳҳо ба мавзӯи қофия, моҳият ва ҳудуди робитаи он бо моҳияти шеър дар тули таърих гуногун будааст. Таҷрибаи назарӣ ва амалии Абдурраҳмони Ҷомӣ, нақшу ҷойгоҳи ӯ дар ҷараёни ташаккул ва таҳаввули қофияву радиф ва арзёбии ҷомеи мушкilotи ин ду унсури муҳимми сохтори шеър дар заминаи таҷрибаи шоирӣ ӯ пурарзиш мебошад. Омӯзиши ин масъала, пеш аз ҳама, мавқеи назарӣ ва амалии шоирро дар тавсифи илмӣ ва интиҳобу қорбасти ҳунармандонаи қофия ва радиф, аз ҷумла дар ғазалиёташ, равшан менамояд.

Муҳаққиқ бар он назар аст, ки қофия ва радиф дар ғазалиёти Ҷомӣ яке аз ҷиҳатҳои муҳимми каломӣ мавзун буда, ҳам дар мусиқии шеър нақши асосӣ дорад ва ҳам василаи таъкиди байт ва моҳии тавачҷуҳи хонанда аст. Ҳатто такрори қофияву радиф дар ғазалиёти шоир на фақат зебоии шеърашро нақостааст, балки ба ҳаёлотӣ шоиронааш зарофат ва нозуқӣ ато кардааст. Шоир бо истифода ва такрори қофия зехни нозукандешии хешро ошкор карда, ҳар қофияро ба унвони унсури ҷадид бо мазмун ва вожагони ҷадид пайванд медиҳад ва ба ин васила, маънии

тоза ва таъсиргузorro баён мекунад. Равиши кори Ҷомӣ дар истифодаи қофия ва радиф тарзи хосси шоирии ӯро дар мазмунсозӣ ва маъниофаринӣ нишон медиҳад.

Таҳқиқи анҷом додаи унвонҷӯ аз ҷиҳати илмӣ арзишманд буда, барои таҳқиқ ва арзёбии назариёти адабии Абдурраҳмони Ҷомӣ оид ба қофия ва радиф дар шеър нахуст андешаҳои назарии ӯ бо таъба ба «Рисолаи қофия» ва осори ҳамсони назарӣ ба эътибор гирифта шуда, сониян, дидгоҳҳои назарияш қиёсан, бо назариёти ӯ дар осори бадеияш таҳқиқ ва таҳлил гардидааст.

Ҷиҳати дастёбӣ ба ҳаллу фасли масоили мазкур муаллиф аз сарчашма ва осори дар солҳои гуногун мунташиргардидаи шоир ва мақолаву таҳқиқоти адабпажухону ховаршиносони ватанию хориҷӣ васеъ истифода бурдааст.

Навгониҳои таҳқиқӣ, пеш аз Ҷама, дар он зоҳир мегардад, ки бори аввал назариёти Ҷомӣ дар бораи қофия ва нақшу ҷойгоҳи он дар газалиёти шоир мавриди таҳқиқӣ баррасӣ қарор гирифтааст.

Диссертатсия ба талаботи банди 31-33-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, мувофиқ мебошад. Диссертатсия аз тарафи муаллиф огоҳона навишта шуда, дорои мазмун ва мантиқи ягонаи дохилӣ мебошад. Натиҷа ва нуктаҳои илмии барои ҳимоя пешниҳодшуда саҳми шахсии муаллифи диссертатсияро нишон медиҳанд.

Мавзӯ ва мазмуни таҳқиқи диссертатсионӣ ба шиносномаи ихтисоси 10.01.01 – Адабиёти тоҷик; равобити адабӣ мувофиқ мебошад.

Натиҷаҳои куллӣ, масъалаҳои асосии таҳқиқ ва тавсияҳои муҳимми мундариҷ дар диссертатсия дар 5 мақолаи илмии муаллиф, ки дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таъба расидаанд, инъикос ёфта, бо мазмун ва мавзӯи диссертатсия бевосита алоқаманданд. Автореферати диссертатсия ва мақолаҳои нашркардаи унвонҷӯ фарогири мазмуну

мухтавои диссертатсия мебошанд. Мақолаҳои илмии интишорёфтаи муаллиф ва теъдоди маводи чопшуда ба талаботи бандҳои 34 ва 35-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ мувофиқат менамоянд.

Дар диссертатсияи Назар Бохроло истифодаи мавод бидуни ишора ба муаллиф ё маъхаз ба назар намерасад. Ин аз риоя шудани банди 37-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ гувоҳӣ медиҳад.

Дар хулосаи диссертатсия дастовардҳои таҳқиқ ва моҳияти масъалаҳои меҳварӣ зикр ёфта, дурнамои мавзӯи кори диссертатсионӣ таъин шудааст. Аҳаммияти таҳқиқ, навгониҳои илмии диссертатсия ва арзиши амалии онро ба назар гирифта, комиссияи экспертӣ ба чунин хулоса омад, ки диссертатсияи номзадии Назар Бохроло дар мавзӯи “Қофия ва радиф дар ғазалиёти Абдуррахмони Ҷомӣ” кори таҳқиқии анҷомёфта буда, ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ мебошад ва онро барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илми филология аз рӯйи ихтисоси 10.01.01 – Адабиёти тоҷик; равобити адабӣ ба ҳимоя пешниҳод кардан мумкин аст.

Комиссияи экспертӣ дар асоси банди 60-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ пешниҳод менамояд:

1. Диссертатсияи Назар Бохроло дар мавзӯи “Қофия ва радиф дар ғазалиёти Абдуррахмони Ҷомӣ” барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илми филология аз рӯйи ихтисоси 10.01.01 – Адабиёти тоҷик; равобити адабӣ дар ҷаласаи шӯрои диссертатсионии 6D.KOA-020-и назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон тариқи овоздиҳии ошкоро ба ҳимоя қабул карда шавад.
2. Комиссияи экспертӣ муҳаққикони зеринро, ки корҳои илмӣ-таҳқиқонашон ба ихтисоси 10.01.01 – Адабиёти тоҷик; равобити адабӣ мувофиқат доранд, ба ҳайси муқаррризони расмӣ пешниҳод менамояд:

-Худойодов Аъзам Овлододович—доктори илми филология,

профессори кафедраи назария ва

- Зиёев Субҳиддин Насриевич – таърихи адабиёти Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айни;
- номзади илми филология,
мудири шуъбаи Шарқи Миёна ва Наздики Институти омӯзиши масъалаҳои давлатҳои Осиё ва Аврупои Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон.
3. Ба сифати муассисаи пешбар «Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи С. Улуғзода» пешниҳод мешавад.
 4. Барои гузоштани эълони ҳимоя, матни диссертатсия ва автореферати он дар сомонаҳои Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ва Комиссияи олии аттестатсионӣ назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон иҷозат дода шавад.
 5. Барои чопи автореферат бо ҳукуки дастнавис ва ирсол гардидани он ба суроғаҳои таъиншуда иҷозат дода шавад.

Раиси комиссияи экспертӣ:

доктори илми филология, профессор,
аъзои шурои диссертатсионӣ

М. Низомӣ

Аъзои комиссияи экспертӣ:

доктори илми филология, профессор,
аъзои шурои диссертатсионӣ

М. Нарзикул

доктори илми филология, профессори
кафедраи таърихи адабиёти тоҷики ДМТ

М.О. Солеҳов

«14» феввали соли 2023.